

AVRUPA KONSEYİ BAKANLAR KOMİTESİ

R (80) 11 SAYILI TAVSİYE KARARI

AVRUPA KONSEYİ BAKANLAR KOMİTESİNİN ÜYE DEVLETLERE TUTUKLU YARGILAMA HAKKINDA TAVSİYE KARARI

(Bakan Delegationının 27 Haziran 1980 tarihli ve 321 sayılı oturumunda Bakanlar Komitesi tarafından kabul edilmiştir)

Bakanlar Komitesi, Avrupa Konseyi Statüsünün 15.b maddesi gereğince,

Tutuklu yargılama hakkında (65)11 sayılı Karar ile mahpuslara muameleye dair asgari standart kurallar ışığında;

Bu kararlarda adı geçen tavsiyelerin ceza politikası ve ceza muhakemesi alanındaki mevcut çalışmalar kapsamında icra edilmesi gerektiğini;

İnsani ve sosyal temellerde adaletin tecellisi adına tutuklu yargılamanın mümkün olan en az düzeyde tutulmasının gerekli olduğunu;

Ve Avrupa düzeyinde, tutuklu yargılananlar için uygulanacak standartların belirlenmesi gerektiğini göz önünde bulundurarak;

Bir suçla itham edilen kişinin mümkün olduğu kadar hızlı bir şekilde yargılanmasını sağlamak için gerekli kaynakları sağlamanın önemini göz önünde tutarak;

4 Kasım 1950'de Roma'da imzalanan İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşme'nin ilgili hükümleri ile Avrupa Komisyonu ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin içtihatlarını akılda tutarak;

Mayıs 1974'te Viyana'da düzenlenen Avrupa Adalet Bakanları Konferansı kapsamında kabul edilen 1 sayılı Karar ışığında;

Üye ülke hükümetlerine tutuklu yargılamaya ilişkin kanun ve uygulamalarını aşağıdaki ilkeler ışığında şekillendirmelerini tavsiye eder.

I. Genel ilkeler

1. Kişinin, aksi ispat edilene kadar masum kabul edilmesi; suçla itham edilen hiç kimse, koşullar zorunlu kılmadığı sürece tutuklu yargılanmayacaktır. Bu bağlamda, tutuklu yargılama istisnai bir tedbir olarak ele alınacak ve hiç bir suretle zorunlu olarak veya cezalandırma amacıyla kullanılmayacaktır.

II. Tutuklu yargılanma kararlarına ilişkin uygulanacak ilkeler

2. Bir suçla itham edilen ve özgürlüğünden yoksun bırakılan kişi derhal bir hâkim veya kanunen yargı yetkisi verilmiş başka biri (bundan sonra "yargı makamı" olarak anılacaktır) huzuruna çıkarılacaktır.

İlgili kişi yargı makamının huzuruna çıkarıldığında ise tutuklamaya ilişkin karar ivedilikle alınacaktır.

3. Tutuklu yargılama kararı ancak kişinin iddia edilen suçu işlediğine dair makul şüphe olması ve aşağıdaki hususları geçerli kılacak dayanakların olması halinde verilecektir:

- Kaçma tehlikesi,
- Adaletin seyrine müdahale etme tehlikesi,
- Ciddi bir suç işlemesi tehlikesi.

4. Ancak, istisnai olarak bazı ciddi suçlarda yukarıda bahsi geçen koşullar oluşmamış olsa da, tutuklu yargılanma kararı verilebilir.

5. Tutuklu yargılanma kararı verirken, yargı makamı münferit dosyanın koşullarını ve özellikle aşağıda sıralanan hususları dikkate alacaktır:

- İddia edilen suçun niteliği ve ciddiyeti,
- Kişinin suçu işlediğine dair sunulan delillerin gücü,
- Hükümlülük halinde verilmesi muhtemel ceza,
- İlgili kişinin karakteri, geçmişi ve içinde bulunduğu kişisel ve sosyal koşullar ve özellikle toplum bağları,
- İlgili kişinin davranışları, özellikle önceki ceza yargılaması sırasında kendisine yüklenen herhangi bir yükümlülüğü nasıl yerine getirdiği durumu.

6. Adli makamların, ilgili kişinin içinde bulunduğu kişisel ve sosyal koşullara ilişkin bilgilere erişimini artıracak hizmetlerin geliştirilmesine önem verilecektir.

7. Kişinin özgürlüğünden yoksun bırakılmasının iddia edilen suçun niteliği ve suçun taşıdığı cezaya göre orantısız olması halinde tutuklu yargılanma kararı verilmeyecektir.

8. Tutuklama kararı verilmesi halinde karar tutanağında suçlamanın konusu ve karar gerekçelerine açık bir şekilde yer verilecektir. Kararın bir nüshası ilgili kişiye verilerek derhal bilgilendirme yapılmalıdır.

9. Yukarıda bahsi geçen ilkeler ışığında, tutuklu yargılama kararı verilebilecek koşulların oluşması halinde, yargı makamı tutuklama kararı vermeden önce 15. maddede belirtilen alternatif tedbirlerin uygulanabilirliğini değerlendirecektir.

10. Tutuklu yargılama hususunun değerlendirilmesi veya söz konusu olması halinde ilgili kişinin yargı makamı önünde temsil edilme hakkını kullanması sağlanacaktır.

Tutuklu yargılanma kararı verilmesi halinde, eğer kişinin kendi kaynakları yeterli değilse derhal adli yardım sağlanacaktır.

11. Hakkında tutuklu yargılanma kararı verilen kişi, karara itiraz etme ve beraat talebinde bulunma hakkına sahip olacaktır.

12. Hakkında tutuklu yargılanma kararı verilen kişi, özellikle avukat tarafından temsil edilme hakkı, adli yardım talebinde bulunma hakkı ve karara itiraz ve beraat talebinde bulunma hakkı da dâhil olmak üzere haklarına ilişkin bilgilendirilecektir.

13. Tutuklu yargılanma süresi 3. madde uyarınca belirtilen amaçlar çerçevesinde gerekli görülen süreleri aşmayacak ve tutuklu yargılanırken kişinin suçlu bulunması halinde verilmesi muhtemel hapis cezasına göre orantısız kalabilecek bir süreyi aşmayacaktır.

14. Tutuklu yargılanma kanunen veya yargı makamı tarafından belirlenecek kısa aralıklar ile incelemeye tabi olacaktır. Bu incelemeler kapsamında, kişinin tutuklanmasından itibaren değişen tüm koşullar ele alınacaktır.

III. Alternatif tedbirlere ilişkin ilkeler

15. Yargı makamı, tutuklu yargılanma kararından kaçınmak için aşağıda belirtilen alternatif tedbirlere ilişkin değerlendirme yapacaktır:

—İlgili kişinin, gerekli görülmesi halinde ve gerektiği zaman yargı makamı huzuruna çıkma ve adaletin işleyişine müdahale etmeme sözü,

—Yargı makamı tarafından belirlenecek koşullar altında belirli bir adreste (örn. Ev, yaşça genç suçlular için oluşturulmuş olan kefalet evleri vb.) ikamet zorunluluğu,

—Belirli bir adres veya ilçeye izinsiz olarak giriş/çıkış yapmanın kısıtlanması,

—Belirli makamlara (örneğin mahkeme, polis, vb.) düzenli olarak bildirimde bulunma kararı,

—Pasaporta veya diğer kimlik belgelerine el konulması,

—Bireysel maddi koşulları doğrultusunda, ilgili kişi tarafından kefalet veya diğer teminatların sağlanması,

—Teminat verilmesi,

—Yargı makamı tarafından tayin edilen bir kurum tarafından denetim ve yardım hizmetinin sunulması.

Bu tür önlemler, ilgili kişiye yazılı olarak bildirilmek suretiyle açık bir şekilde ifade edilecek ve alınan alternatif tedbirlerin ihlal edilmesi halinde kişinin tutuklanabileceği hususunda gerekli uyarı yapılacaktır.

İşbu tavsiye kararı uyarınca tutuklu yargılanan kişilere sağlanacak olan güvenceler, hakkında alternatif tedbir kararı uygulanan kişiler için de sağlanacaktır.

IV. Soruşturma ve yargılamaya ilişkin ilkeler

16. Tutukluluk süresini asgari düzeyde tutabilmek için kişi hakkında yapılan suçlamaların soruşturulması ve yargılamaya kadarki süreçte yapılacak olan işlemler mümkün olan en hızlı şekilde tamamlanacaktır. Bu amaca ulaşmak için gerekli tüm çaba sarf edilecektir.

İlgili makamlar, gerek soruşturma ve gerekse yargılama süreçlerinde tutuklu yargılanan kişilerin dosyalarına öncelik verecektir.

17. Tutuklu yargılamada geçen süre, verilen cezadan düşülecektir.

18. Tutuklu yargılanan ve yargılama neticesinde hüküm giymeyen kişilere tazminat ödenmesine yönelik bir tazminat programının geliştirilmesi dikkate alınacaktır.